

POROČILO O DEJAVNOSTI DRUŠTVA NOVINARJEV SLOVENIJE V LETU 2022

Marec 2023

DNS
()?!

Foto: Nik Erik Neubauer

Društvo novinarjev Slovenije je kot stanovska novinarska organizacija v letu 2022 združevalo skoraj 800 članov. Njegova temeljna vloga ostaja zastopanje interesov novinarjev in novinarske skupnosti.

Upravni odbor društva je samostojno ali v sodelovanju s sorodnimi organizacijami v letu 2022 sprejel 31 stališč, s katerimi se je v večini primerov odzival na dogajanje na RTV Slovenija, ob tem pa je podprl Radio Študent in novinarje Večera, ter opozarjal na nujnost zakonodajnih sprememb na več področjih. Predstavniki društva so na razmere v novinarstvu opozarjali tudi s pojavljanjem v medijih in na javnih razpravah. Zanimanje mednarodne javnosti za dogajanje v Sloveniji je v primerjavi s preteklim letom nekoliko upadlo, še vedno pa smo imeli pogovore z mednarodnimi organizacijami, veleposlaniki in predstavniki evropskih institucij, med drugim za potrebe priprave poročila o vladavini prava. Vodstvo in pisarna društva sta se aktivno zavzela in pripomogla k izpustitvi slovenskega novinarja iz iraškega zapora.

Društvo je tudi v letu 2022 aktivno sodelovalo v javni razpravi o zakonih, relevantnih za medije. Podprli smo predlagano direktivo o zaščiti oseb pred [SLAPP postopki](#), ki smo jih tudi v Sloveniji identificirali kot resno grožnjo novinarstvu in javnemu interesu. Pozdravili smo prizadevanja Evropske unije, da vzpostavi minimalne standarde zaščite medijske pluralnosti, novinarske neodvisnosti in javnih medijev, prvi med nacionalnimi novinarskimi organizacijami v Evropi pa smo v sodelovanju s Predstavništvom Evropske komisije v Sloveniji [organizirali pogovor](#) o evropskem aktu o svobodi medijev.

Znova smo podali [pripombe](#) na predlog Zakona o avtorski in sorodnih pravicah in na predlog Zakona o kolektivnem upravljanju avtorske in sorodnih pravic, ki v slovensko zakonodajo med drugim prenašata evropsko direktivo. Predlog ZASP je določal delitev nadomestila iz nove sorodne pravice založnikov medijev med avtorji in založniki v razmerju 30 proti 70 odstotkov v korist založnikov. Naš predlog je bil, da bi avtorji bili upravičeni do polovice nadomestila, kar smo tudi dosegli, saj je delitev [v zdaj veljavnem zakonu](#) določena v razmerju 50 proti 50.

Na [redni letni skupščini](#) 28. septembra 2022 so prisotni s 441 glasovi soglasno sprejeli poročilo o delu upravnega odbora v letu 2021, poročilo o delu Novinarskega častnega rabsodišča v letu 2021 in poročilo nadzornega odbora o poslovanju društva v letu 2021 ter razpravljali o možnostih za boljše zastopanje nepovezanih članov (člani, ki niso vključeni v aktive) znotraj društva. Skupščina je s 439 glasovi za sprejela tudi spremembo statuta, ki uvaja znižano članarino v prvem letu članstva, in sicer 5 evrov na mesec namesto rednih 8 evrov na mesec. Društvo tako postaja še bolj dostopno novinarski skupnosti.

Redno iščemo mednarodne vire za financiranje novinarskih projektov, izobraževanja novinarjev, poklicne izmenjave, natečaje za novinarske nagrade oziroma finančno podporo preiskovalnim in drugim novinarskim projektom ter jih posredujemo članom društva in medijem. Primer uspešnega povezovanja slovenskih novinarjev s tujimi kolegi, pri katerem je posredovala tudi pisarna društva, je [projekt Slovar spolne vzgoje](#).

PODPRI: RAZVOJ INOVATIVNIH MODELOV PODPORNŠTVA IN KOMUNICIRANJA ZA NVO

Društvo se je z Mirovnim inštitutom ter zavodoma Pod črto in Danes je nov dan leta 2019 povežalo v konzorcij, ki je v obdobju do 31. januarja 2022 z različnimi dejavnostmi obravnaval problematiko nižanja demokratičnih standardov v Sloveniji in krčenja prostora za delovanje civilnodružbenih organizacij na področju človekovih pravic, enakosti in svobode medijev. Društvo je v sklopu vloge, ki jo je sofinanciralo Ministrstvo za javno upravo Republike Slovenije, razvijalo članski model. Skupna višina sredstev, ki jo je društvo prejelo v času izvajanja vloge, je 50 tisoč evrov.

DOGODKI

Januarja 2022 smo organizirali dve srečanji: z novinarkami Pop TV in z novinarji Radia Koper. Skupaj s partnerji projekta smo organizirali [spletno zaključno konferenco](#) projekta, na kateri je bilo prisotnih 62 predstavnikov nevladnih organizacij. Vsak partner je predstavil svoje zgodbe o uspehu iz zadnjih dveh let, primere dobrih praks in priporočila za druge organizacije. Društvo je predstavilo kampanjo za obSTAnek.

KAMPANJA ZA OBSTANEK

Kampanja Za obSTAnek, s katero smo zbirali sredstva za pomoč Slovenski tiskovni agenciji (STA), je potekala v letu 2021. Sredstva iz prvega kroga kampanje, 274.743,15 evra, smo agenciji nakazali že v istem letu. Sredstva, zbrana v jesenskem krogu kampanje – 112.580,79 evra, pa smo agenciji po dogovoru nakazali v letu 2022. Za kampanjo smo odprli poseben transakcijski račun, ki smo ga po zaključku zbiranja prispevkov zaprli marca 2022.

LOKALNI MEDIJI ZA BOLJŠO DRUŽBO

Lokalni mediji za boljšo družbo je skupni projekt štirih novinarskih organizacij iz štirih držav – Hrvaške, Srbije, Slovenije ter Bosne in Hercegovine –, v katerem želimo s čezmejnimi sodelovanjem graditi zaupanje v lokalne medije in okrepiti njihov položaj. Izvajali smo ga od januarja do marca 2022 ob podpori britanskega veleposlaništva v Zagrebu. Višina sredstev, ki jih je društvo prejelo, je 6.746,34 evra. V sklopu projekta [smo opravili](#) vsebinsko analizo medijev v vseh štirih državah in pogovore z novinarji na dveh projektnih delavnicah. Na podlagi teh aktivnosti in komentarjev medijskih

strokovnjakov Sabine Mihelj in Vaclava Štětke smo pripravili priporočila za lokalne medije in druge relevantne akterje. V Sloveniji so [v analizi](#) sodelovali Dolenjski list, Gorenjski glas, Lokalec.si, Novi tednik in Primorske novice. Partnerske organizacije smo odprle tudi skupino na facebooku [Lokalni mediji za boljšo družbo](#), ki je namenjena povezovanju novinarjev v regiji, izmenjavi izkušenj in iskanju priložnosti za skupne projekte.

FESTIVAL KAKOVOSTNIH MEDIJSKIH VSEBIN NAPREJ/FORWARD

Društvo je v letu 2022 pripravilo dve izdaji [festivala Naprej/Forward](#). Jubilejna [deseta izdaja](#), prvotno načrtovana za november 2021, je bila 16. in 17. marca v Ljubljani. Organizirali smo tri delavnice; dve jezikovni in eno o brezplačnih orodjih, ki so novinarjem na voljo za preverjanje spletnih vsebin. V povprečju se je delavnic udeležilo 10 novinarjev. V popoldansko-večernem delu programa smo prvi dan festivala govorili o profesionalnih in etičnih dilemah intervjuja, tradicionalno smo se pogledali v medijsko ogledalo, razpravljali o položaju in pomenu javnega medija za sodobno družbo. Drugi dan festival smo odprli s pogovorom o zaščiti žvižgačev, v nadaljevanju smo govorili o novinarskih izzivih podnebne krize, programski del pa sklenili z večernim pogovorom o dopisniškem delu in novinarstvu danes. Festivala se je v živo udeležilo približno 30 obiskovalcev. 25. marca smo slavnostno podelili novinarske nagrade čuvajem leta 2020 in 2021, ki smo jih predhodno že razglasili. Prireditev je povezoval Janez Usenik. Deseto izdajo festivala so podprli partnerji: Pro Plus, Delo, Večer, Slovenska tiskovna agencija in V živo.

Od 23. do 25. novembra je društvo organiziralo [potujočo izdajo festivala](#). Prvi dan festivala je bil v Manziolijevi palači v Izoli. Uredniki in novinarji primorskih medijev so razpravljali o pomenu in mejah lokalnih medijev. V večernem pogovoru sta novinarki koprskega RTV centra gostili dopisnika RTV Slovenija iz Rima Janka Petrovca in nekdanjega dopisnika Mediaset z Balkana Tonija Capuozza. Obiskovalcev je bilo približno 25.

Naslednji dan festivala je bil v mariborskem Sodnem stolpu. Na začetku dneva so sodelujoči razpravljali o regionalnih programih javne RTV hiše kot platformi za obveščanje v lokalnem okolju, nadaljevali so s pogovorom o športu med tragedijo in evforijo, večerni pogovor pa je bil na temo satire. Mariborski dan je bil dobro obiskan, udeležilo se ga je približno 50 obiskovalcev.

Sklepni del je bil na Odru pod zvezdami v Lutkovnem gledališču Ljubljana. Otvorili smo ga s tematskim Medijskim ogledalom – sogovorniki so razpravljali o medijskem poročanju o podnebnih spremembah. V nadaljevanju smo razpravljali o vplivu spletnih platform na novinarsko delo. V Medijski beri smo predstavili medijske projekte, ki so se v zadnjem letu izkazali s svežimi in inovativnimi pristopi. Na prizorišču je bilo manj kot 20 obiskovalcev, ljubljanski del programa so zainteresirani večinoma spremljali prek prenosa v živo, na katerem smo beležili več kot 100 sočasnih gledalcev.

V sklopu festivala društvo izvaja tudi podelitev novinarskih nagrad Čuvaj/Watchdog, s katerimi promoviramo poklic in kakovost v novinarstvu. Nagrade smo slavnostno podelili 25. novembra 2022. Nagrado za življenjsko delo je prejela novinarka Jane Sonja Grizila. Nagrade za izstopajoče novinarske dosežke v letu 2022 so prejeli Tita Mayer, Radio Slovenija, Urška Henigman in Neža Prah Seničar, RTV Slovenija, za projekt Slovar spolne vzgoje, Alenka Marovt in Neža Steiner, Pop TV, za preiskovalno zgodbo Vzporedni zdravstveni sistem ter Ervin Hladnik Milharčič, Dnevnik. Nagradi za izstopajoče dosežke v novinarski fotografiji sta prejela za posamično fotografijo Andrej Petelinšek, Večer, in za reportažo Jaka Gasar, Dnevnik. Debitantski nagradi za dosežke mladih novinarjev, ki so v poklicu manj kot pet let, sta prejela Pia Prezelj, Delo, in Luka Mlakar, Večer. Porota je podelila tudi dve pohvali, in sicer uredništvu Oštra za projekt Smetosled in uredništvu informativnega programa Štajerskega vala za oddajo Vpogled. Pohvalo porote s področja novinarske fotografije je prejel Nik Erik Neubauer, Dnevnik. Prireditev je povezoval kantavtor Robert Petan.

Partnerji enajste izdaje festivala so bili Pro Plus, Delo, TSmedia (Siol.net), Slovenska tiskovna agencija, Večer, V živo, Sindikat novinarjev Slovenije in Radio Maribor. Ob naštetih je k organizaciji prispevala tudi ekipa Radia Koper, italijanska samoupravna lokalna skupnost v Izoli pa nam je brezplačno odstopila prostor.

ZAŠČITA NADZORNE VLOGE CIVILNE DRUŽBE IN NOVINARJEV V SLOVENIJI

Projekt Zaščita nadzorne vloge civilne družbe in novinarjev v Sloveniji, ki ga financira NEF-Mreža evropskih fundacij (Program Civitates) in pri katerem sodelujemo Mirovni inštitut, Društvo novinarjev Slovenije in Pod črto, rešuje grožnje in izzive za uresničevanje nadzorne vloge civilne družbe in novinarjev v Sloveniji. Tretja faza projekta traja od 1. decembra 2021 do 30. novembra 2023. Skupna vrednost projekta je 100 tisoč evrov, delež DNS pa 31 tisoč.

Društvo v sklopu projekta nadaljuje spremljanje napadov na medijske ustvarjalce v Sloveniji. V letu 2022 smo na platformi [Prijavi napad](#) zabeležili 20 napadov, od tega kar 17 na RTV Slovenija ter njegove ustvarjalke in ustvarjalce. V letu 2023 bomo pripravili tudi analitično poročilo o prvem letu delovanja platforme. Zbrane podatke bomo uporabili za pripravo predlogov za učinkovitejšo zaščito novinarjev v komunikaciji s pristojnimi organi in odločevalci.

Novinarjem, ki so tarče napadov, ponujamo tudi [brezplačno prvo uro pravnega svetovanja](#). V preteklem letu so to možnost izkoristili štirje novinarji in en aktiv.

V sklopu projekta želimo tudi izboljšati (fizično) varnost novinarjev. Pripravili bomo varnostna priporočila za novinarje, zagotovili bomo opremo, ki bo omogočila prepoznavnost novinarjev v nevarnih razmerah, kot so protesti, pri čemer pa ne bodo tako izstopali, da bodo zaradi dodatne opreme postali tarča napadov. Obravnavali bomo tudi polarizacijo v novinarstvu in novinarje usposobili za poročanje, ki ne bo spodbujalo polarizacije. Prevedli in prilagodili smo [navodila](#) Mednarodne zveze novinarjev za novinarje, ki poročajo iz Ukrajine.

DOGODKI

[Izobraževanje o varnosti novinarjev](#) pri delu na terenu smo izvedli 27. septembra v prostorih društva. Predavala sta dr. Miha Dvojmoč, izredni profesor za področje varnostnih ved na Fakulteti za varnostne vede, in Tomislav Omejec, vodja Sektorja splošne policije na Generalni policijski upravi. Predavatelj sta predstavila lastne izkušnje z rizičnimi javnimi dogodki, pomen ocene tveganja in temeljite priprave na dogodek ter podala priporočila za varno delo. Izobraževanja se je udeležilo 10 medijskih ustvarjalcev, ki bodo pridobljeno znanje večinoma lahko uporabili pri svojem delu.

V Novinarski učilnici smo 29. novembra gostili danskega novinarja Kurta Stranda, ki je izvedel [izobraževanje o polarizaciji](#) in konstruktivnem novinarstvu za 17 novinarjev. Po uvodnem predavanju in predstavitvi novih formatov in dobrih praks iz drugih držav so udeleženci v manjših skupinah razvijali ideje za nove formate, ki sledijo pristopom konstruktivnega novinarstva in bi jih lahko uvedli v medijih, v katerih so zaposleni. Razvili so ideje za tri nove formate. Udeleženci so izobraževanje ocenili kot zelo uporabno in bi ga priporočili svojim kolegom. V letu 2023 bomo udeležence povprašali, ali so svoje ideje predstavili v uredništvih.

SINDIKATI ZA PRAVIČNO OKREVANJE

Društvo je bilo konec 2021 uspešno na razpisu Evropske zveze za novinarjev v sklopu Sklada za okrevanje po epidemiji covid-19. Financer je odobril 33.874,42 evra v obdobju od 1. januarja 2022 do 31. marca 2023, z možnostjo podaljšanja do 30. junija 2023. Od tega je društvo v letu 2022 prejelo 27.078 evrov. Višina preostalih prejetih sredstev bo odvisna od dejanske porabe.

V sklopu projekta se društvo znova podaja na teren in organizira srečanja z novinarji na regijski in lokalni ravni ali v medijih, ki so v članstvu manj zastopani. V letu 2022 je organiziralo štiri srečanja, v Kopru, Celju, Mariboru in Ljubljani. Na podlagi zaključkov srečanj bo društvo v nadaljevanju projekta organiziralo izobraževalne dogodke o temah, ki so jih novinarji na srečanjih izpostavili kot pomembne.

V sodelovanju z Aktivom fotoreporterjev in fotografov je društvo maja 2022 izvedlo anketo o stanju na fotografskem trgu v Sloveniji. Izsledke ankete bomo objavili v poglobljeni analizi v letu 2023. Ti bodo tudi izhodišče za priporočila fotoreporterjem in fotografom, kako naj cenovno ovrednotijo svoje delo, ko se pogajajo z naročniki. V sklopu aktivnosti je društvo izvedlo eno srečanje z aktivom in izobraževanje o kolektivnem upravljanju pravic fotoreporterjev.

Društvo je v sodelovanju s strokovnjakinjo za digitalno komuniciranje revidiralo dosedanje komunikacijo, zlasti na spletu, in na podlagi ugotovitev začelo odpravljati pomanjkljivosti (npr. na spletni strani) in načrtovati izboljšave, kot je prenova novičnika za člane.

INSTITUCIONALNA PODPORA ACTIVE CITIZENS FUND

Društvo je bilo v letu 2021 uspešno na javnem razpisu za institucionalno podporo v sklopu programa [Active Citizens Fund](#), ki ga je izvedel upravljalec sklada (Zavod Center za informiranje, sodelovanje in razvoj nevladnih organizacij), ki je bil izbran v postopku javnega naročila Urada za finančne mehanizme. Obdobje izvajanja podpore traja od 1. junija 2021 do 30. aprila 2024, celotni znesek podpore, ki ga bo društvo v tem obdobju prejelo, pa je 90 tisoč evrov.

V letu 2022 smo s pomočjo podpore ACF Slovenia izvajali aktivnosti na področju povečanja spoštovanja avtorskih pravic novinarjev. Povezali smo se s kolektivno organizacijo Združenje avtorjev Slovenije in zastavili časovnico za kolektivno upravljanje pravic novinarjev.

Kot del promocije Novinarskega častnega razsodišča in Kodeksa novinarjev Slovenije smo natisnili plakate s celotnim besedilom kodeksa, ki jih razdeljujemo uredništvom, da jih obesijo na vidnem mestu.

Podpora je pomembna za vse naše zagovorniške aktivnosti, prav tako pa tudi za ostale dejavnosti, ki jih izvajamo v sklopu drugih projektov ali pa kot del osnovne dejavnosti društva. Podpora društvu zagotavlja tudi krepitev lastnih kapacitet (oblikovanje strategije, izboljšave notranjih sistemov, izobraževanje zaposlenih ...).

KAMPANJA RTV JE ZAKON

Društvo se je aktivno vključilo v referendumsko kampanjo za spremembo zakona o RTV Slovenija kot organizator kampanje. Pri tem se je povežalo v koalicijo za strokovno in neodvisno RTV Slovenija pod skupnim geslom »RTV je ZAKon, RTV je ZAme, RTV je ZAt« z Mirovnim inštitutom, PIC – Pravnim centrom za varstvo človekovih pravic in okolja ter Zavodom za kulturo raznolikosti Open. Predstavnice in predstavniki društva so se udeleževali predreferendumskih soočenj, društvo je organiziralo razpravo o RTV Slovenija na [Ravnah na Koroškem](#) in na [Ptuju](#), skupaj s partnerji pa je organiziralo shod za RTV Slovenija v Ljubljani in najelo tudi stojnico v Ljubljani. Kampanja je bila uspešna, saj je spremembo zakona na referendumu potrdilo 62,80 odstotka volivcev, ki so glasovali na referendumu.

Za kampanjo je društvo v letu 2022 porabilo 2.427 evrov, večinoma za promocijske materiale. K temu znesku bo treba v letu 2023 prišteti stroške zaprtja posebnega transakcijskega računa.

NOVINARSKO ČASTNO RAZSODIŠČE

Pod okriljem društva je tudi v letu 2022 uspešno delovalo Novinarsko častno razsodišče. Sprejelo je 16 odločitev. Od tega je bilo 9 stališč, kar pomeni, da je razsodišče v večini primerov obravnavalo prispevke novinarjev in novinark, ki niso člani ali članice društva ali sindikata novinarjev. V 56 odstotkih vseh obravnavanih primerov je ugotovilo kršitev.

Člani NČR so organizacijski ekipi festivala dali pobudo, da bi razsodišče oziroma etične dileme vključili tudi na festival Naprej/Forward. Na deseti izdaji festivala je predsednica NČR Tatjana Pirc vodila pogovor o profesionalnih in etičnih dilemah intervjuja.

Več informacij o delu razsodišča, vključno s poročili o delu, je dostopnih na spletni strani razsodisce.org.

SPLETNA PRISOTNOST

Najodmevnejše objave po številu obiskovalcev na spletni strani so bile:

[Novinarji zunanjepolitične redakcije TVS se distancirajo od potez vodstva](#) – odziv zunanjepolitičnega uredništva Informativnega programa TV Slovenija na pristop vodstva ob izbruhu vojne v Ukrajini; [DNS poziva Whatmougha, naj ne imenuje Urbanije na čelo TVS](#) – poziv DNS generalnemu direktorju RTV Slovenija, naj na mesto direktorja televizije ne imenuje nekdanjega vladnega piarovca Uroša Urbanije;

[Prenehajte obračunavati z novinarji RTV Slovenija](#) – poziv takratnemu predsedniku vlade in vladnim predstavnikom, naj prenehajo napadati in etiketirati novinarje, goste, dopisnike in oddaje RTV Slovenija;

[Ukomove kvazianalize – komentar Aktiva novinarjev Radia Slovenija](#) – v Aktivu novinarjev Radia Slovenija so ocenili in komentirali tako imenovane analize poročanja RTV Slovenije, ki jih je pripravljala in objavljala vladni urad za komuniciranje;

[Ustvarjalci vsebin na RTV Slovenija sporočajo: Ne bojimo se. Tukaj smo.](#) – sporočilo sodelavcev Informativnega programa TV Slovenija, ki so z navzočnostjo v studiu Dnevnika protestirali proti vsem oblikam pritiskov in groženj vodstva TVS in RTVS.

Najbolj (ob)iskane vsebine na spletni strani društva pa so bile [primer izračuna akontacije dohodnine](#) za normiranca, [program festivala Naprej/Forward](#) in [Kodeks novinarjev Slovenije](#). Skupni obisk spletne strani novinar.com je v primerjavi z letom 2021 upadel, stran je obiskalo 33.511 različnih uporabnikov.

Okrepili smo svojo prisotnost na družbenih omrežjih. Na facebooku in twitterju ima društvo več kot tri tisoč sledilcev, v letu 2022 smo število sledilcev na facebooku povečali za 186, na twitterju pa za 220.

Na linkedinu nam sledi 57 uporabnikov več kot konec leta 2021. Najbolj priljubljene objave na družbenih omrežjih so objave nagrajencev, zelo odmevne pa so objave v povezavi z dogajanjem na RTV Slovenija, največji doseg in vpletenost je imelo zgoraj omenjeno [sporočilo sodelavcev informativnega programa TV Slovenija](#).

V Ljubljani, 29. marca 2023
Anastazia Stepić
skrbnica članstva Društva novinarjev Slovenije

POJASNILA K RAČUNOVODSKIM IZKAZOM ZA DRUŠTVA:

- 1.) Materialno in finančno poslovanje je opredeljeno v internem aktu društva.
- 2.) Društvo uporablja SRS – 33 – 2006 Računovodske rešitve v DRUŠTVIH in invalidskih organizacijah in v nekaterih primerih pa upošteva tudi splošne računovodske standarda 2006. V primerih, ko je standard SRS – 33 - 2006 v nasprotju z novim Zakonom o društvih (Ur.l. št. 61/06) pa uporablja zakonske določbe.
- 3.) Društvo opravlja nepridobitno dejavnost in vodi knjige tako, da lahko poroča o nepridobitnem delu dejavnosti.
- 4.) Presežek prihodkov nad odhodki je porabljen v skladu s 3. odstavkom 24. člena Zakona o društvih, to je za uresničevanje ciljev oziroma za opravljanje nepridobitne dejavnosti, določene v splošnem aktu društva.
- 5.) Pregled zunanjega revizorja ni potreben, v skladu s 1. odstavkom 27. člena Zakona o društvih (Ur.l. št. 61/06.)
- 6.) Posamezne računovodske kategorije smo ugotavljali na naslednje načine:
 - Dolgoročnih rezervacij nismo oblikovali;
 - Zapadlih neporavnanih terjatev nismo odpisovali.
- 7.) Notranji finančni nadzor izvaja predsednik društva.